

Morometii volumul I - (pozitia personajului in lumea satului)

Morometii reprezinta povestea unei familii de tarani din Campia Dunarii care cunoaste de-a lungul unui sfert de secol o adanca si simbolica destramare. Actiunea e plasata, in punctul ei initial, la cativa ani inaintea celui de-al doilea razboi mondial, cand timpul parea foarte rabdator cu oamenii, iar viata se scurgea fara conflicte mari. In spatiul epic al lui Marin Preda functia acestui timp este insa paradoxala.

El nu mai are rabdare si va produce in sanul taranimii schimbari fulgeratoare, care pun in cumpana insusi destinul ei milenar. Primele pagini sunt construite in perfecta concordanta cu timpul sugerat si un sfert din volumul intii se petrece de sambata seara pana duminica noapte, adica de la intoarcerea Morometilor de la camp pana la fuga Polinei cu Birica. Scriitorul decupeaza scene de o mare simplitate din viata taranilor si nareaza lent, staruind asupra fiecarui amanunt, gest sau replica. Totul se desfasoara parca dupa un tipic anume, nimic nu e spontan, in asa fel incat impresia de ceremonial e staruitoare, ca si cum taranii s-ar orienta in cele mai elementare miscari ale lor dupa o ordine prestabilita, dupa un cod stravechi.

Prozatorul nu-si incepe povestea de la cap, ci de la un punct oarecare din desfasurarea ei. Personajele sunt gata formate, ele intra in actiune fara nici o pregatire prealabila si se misca conform firii lor. Modalitatea aceasta tradeaza un gust al reprezentarii dramatice, viziunea artistica a lui Marin Preda fiind adeseori scenica, ceea ce creeaza un puternic sentiment al autenticitatii.

Dupa lunga descriere a intoarcerii Morometilor acasa, atentia scriitorului se indreapta spre viata comunitatii rurale. El isi alege in acest scop secvente dintr-o zi de duminica la tara si nareaza, dilatand prin insistenta, evenimente obisnuite, ca taierea unui salcam, un drum spre fierarie cu secerile pe umar, o adunare in poiana, plata unor impozite, calusul, hora. Capacitatea lui Marin Preda de a vedea semnificatia ascunsa a faptului banal, cotidian, este aici magistrala si obisnuitul capata un relief neasteptat, tulburator, ca si cum, ne-am afla in fata unor adevarate ritualuri ale universului satesc. Cadrul acesta este necesar prozatorului, intrucat, fara el, functiile vitale, si spirituale ale eroului nu s-ar putea exercita. In relatie cu satul, individualitatea lui Ilie Moromete se dezvaluie pregnant si ceea ce in sanul familiei parea o ipoteza devine acum o confirmare: el are trasaturi care il asaza deasupra celorlalti.

Eroul e portretizat in miscare si se contureaza finalmente prin suma detaliilor acumulate pe parcurs. E suficient sa stea pe stanoaga sau sa iasa la drum, pornind undeva spre mijlocul satului, si spectacolul incepe: Obiectele si oamenii nu-l lasa indiferent. In fata lor, sensibilitatea lui vibreaza si el sesizeaza intr-o existenta, oricat de cenusie, elementul inedit, mai ales cel comic.

Lumea e plina de "personaje" pe care el le contempla cu voluptate si le recreeaza apoi ca un adevarat artist pentru prieteni, pentru ca in Moromete gustul pentru contemplatie se imbina perfect cu darul vorbirii si mai ales cu placerea de a vorbi.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Scena care-l definește profund, tocmai pentru că sintetizează epic poziția lui Moromete în relație cu o colectivitate umană reprezentativă pentru mediul său de viață, se petrece în poiana fierăriei lui Iocan, unde țărani, gătiți ca de sărbătoare, se adună să discute, cu un inimitabil umor, politică.

"Se apropiau de fierărie și Moromete fu întâmpinat de departe cu exclamări. Iocan abia deschisese și poiana era plină. Unii stăteau în picioare, alții pe niște butuci vechi, aduși acolo cine știe de când și tociti de sedere, toți galagiosi și parca nerăbdători. Dar Moromete nu-i lua în seamă, nu se grăbi să se ducă la ei. Se opri din nou pe o podișcă, îl părăsi pe Dumitru lui Nae și intra în curtea cuiva. Abia peste o jumătate de ceas ieși de acolo. Era răș proaspăt.

- Ce e, mă, ce v-ați adunat aicea? ! se mira apoi când ajunsese în poiana fierăriei. Bună dimineață! Îi se răspunse din câteva părți și cineva, văzându-i secerile, îi spuse să se grăbească fiindcă îi rămâne griul pe câmp.

- Păi de ce, Iordane, n-o să te chem pe tine să mi-l seceri tu? Erau foarte veseli și parca nici nu se auzeau unii pe alții...

Cocosila scoase dintr-o despartitură a chimirului un pachet de regie nedesfăcut, se așeză nepăsător pe un butuc și începu să-și răsucească, o țigară. Moromete se lăsa pe vine și își făcu și el din pachetul lui Cocosila, după care întinse mâna și trase încet de sub aceiași chimir "Dimineață". Ziarul nu era întreg, dar Cocosila avusese grija să-i aducă lui Moromete paginile cu stiri politice și cu dezbaterile.

- Ascultă, Moromete? Nu mai citi, lăsa că-am citit eu înaintea ta și sunt destept, ascultă aici la mine...

- Hai, Moromete,... dădu cineva glas nerăbdării tuturor. Hai, dă-i drumul! De fapt Moromete întârzia ca un școlar care nu e sigur pe el; citea întâi în gând. - Auziți ce zice regele! spuse el și îndată se făcu tăcere deplină. Auziți ce zice Majestatea sa, adăuga rotunjind mîeros pe "majestatea sa"...

Marele congres agricol Discursul Majestății sale Regelui

Domnilor, am fost informat că congresul dumneavoastră este un congres de specialiști, agronomi și ingineri. Iau cuvântul aici ca unul interesat în chestiunile pe care le dezbateți și care am chiar oarecare experiență. Mi-ar fi plăcut poate ca acest congres să fie un congres al "gospodarilor" pentru că, după mine, specialiștii noștri sunt încă departe de a fi gospodari: Știu acest lucru, pentru că agricultura m-a pasionat... Domnilor, a devenit o lozină să se spună la noi că agricultura este ocupațiunea principală a românilor, am spus-o și eu, dar din nenorocire, dacă este ocupațiunea manuală principală a românului, nu este totdeauna și ocupațiunea lui mintală...

Moromete se opri și rămase cu privirea țintă, în ziar. Tăcerea continua.

- Hehe! izbucni pe neașteptate Dumitru lui Nae și râsul sau galgai puternic și lenes mai departe. He, he, he, ia uitali-va cum a rămas Moromete.

- Adică, se răsuci Moromete spre Cocosila, lăsând pentru moment ziarul la o parte, adică ocupațiunea ta mintală, Cocosila, e la alte prostii!

Cocosila nu răspunse, se uita invidios la Moromete care stia să găsească în ziar astfel de lucruri.

- Primul agricultor o fi mergând și el la plug? dădu Dumitru lui Nae tonul comentariilor.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

- Merge, de ce sa nu mearga! zise locan. Cand se desprimavareaza iese cu plugul din curtea palatului si se duce si el la arat.
- O fi avind pamant? se interesa cineva.
- Are! afirma Cocosila. Are asa, cam vreun lot si jumatate!...
- Nu cred, se indoi cineva. Are mai mult, ca trebuie sa-l tina si pe ala micu, pe Mihai... Trebuie sa-i dea sa manance.
- Esti prost! Reflecta Cocosila. Ala micu are lotul lui de la ma-sa!
- In fine! incheie Moromete aceste scurte observatii si apuca din.nou ziarul in mana."

Simpatia spontana cu care este intimpinat Moromete, faptul ca discutiile nu incep fara el, greutatea cuvintului sau dovedesc ca prestigiul lui e real si recunoscut. Sociabilitatea, inteligenta, ironia, umorul, darul de a vedea dincolo de lucruri, fantezia, bucuria contemplatiei fac din el un taran neobisnuit, un observator si un moralist. Exista si o alta fata a lui Moromete, in consens cu trasaturile lui fundamentale, dar care il particularizeaza si mai mult printre ceilalti tarani.

Personajul este un disimulat, stapaneste arta de a-si desincroniza in mod voit gandurile si vorbele, de a mima gesturi si opinii false pentru a sonda partenerul de discutie si a se distra pe seama prostiei, a ingamfarii si a limbajului acestuia sau, pur si simplu, pentru a se ascunde pe sine. Semnificativa e comedia jucata in fata agentilor fiscali, care-i stricasera placuta lui discutie de duminica.

Intrand in curte, trece pe langa cei doi agenti, ca si cand acestia nici n-ar exista, striga suparat la o Catrina invizibila, aflata de fapt la biserica, si la un Paraschiv inexistent. Dupa ce-i innebuneste bine prin aceasta manevra de ignorare, se intoarce spre ei si le striga : "N-am !".

Apoi se potoleste brusc si cere o tigare, lasandu-l in pace pe agent sa taie chitanta. Dupa ce o primeste in mana, o rasuceste meticulos pe toate partile si o pune incetisor pe prispa, tragand linistit din tigare:

" Hai, nea Ilie, hai, nea Ilie! se grabi Jupuitul, pocnind incuietoarea gentii.

- Pai nu ti-am spus ca n-am?! zise Moromete nevinovat. Ce sa-ti fac eu daca n-am! De unde sa dau? N-am!"

Si jocul continua spre cumplicita enervare a agentilor, care vor sa-i ridice lucrurile din casa, sa-i ia caruta si caii. Cand amenintarile sunt gata sa se realizeze, Moromete intervine impaciuitor:

"- De ce nu vrei sa intelegi ca n-am? Ia ici o mie de lei, si mai incolo asa, mai discutam noi! Ce, crezi ca noi fatam bani?"

Disimulatia lui Moromete nu este numai reactie defensiva, ea ii devine o a doua natura, pentru ca, desi e un tip sociabil, de o mare curiozitate intelectuala, constructiv in intentii, are un comportament bizar, mascat. Adevarata lui fire trebuie dedusa din gesturi si reactii care o contrazic. Celor din jur "le apare ca un om sucit, cu toane, imprevizibil, inchis intr-o meditatie a sa obscura si

impenetrabila" (Ov. Crohmalniceanu). Practic, reactiile lui Moromete sunt derutante.

Cand Nila duce caii sub salcamul pe care-l taiau, Moromete striga spre el: "Unde vii, ma, cu ei?", dar cum baiatul nu pricepe: "- Cum unde vin?", intoarce vorba, ca si cum el ar fi gresit: "Adica da treci cu ei incoa sa cada salcamul pe ei". La constatarea lui Cocosila ca poarta la care lucra Paraschiv e gata, Moromete raspunde suparat: "Nu, mai trebuie un vitel sa se uite la ea", iar lui Tugurlan, care se mira de ce nu-i poarta pica fiindca l-a injurat in poiana lui locan: "Pai si pe d-ta te-am injurat Si d-ta nu te-ai suparat", ii precizeaza cu o savanta savoare: "Nu, pe mine m-ai combatut. Aia e altceva".

Atitudinea lui Moromete creeaza un fenomen de instrainare, de o dureroasa intensitate, observabil mai ales in relatiile lui cu cei sase copii. El ii iubeste si le vrea binele, dar isi cenzureaza orice induiosare fata de ei. Serbarea scolara la care Niculae ia premiul intai ii provoaca pentru prima data nevoia de a-si transmite afectiunea in mod direct si atunci el nu gaseste gesturile cuvenite. Uimirea de a-si vedea fiul premiant, cand el credea ca va ramane repetent, stinghereala copilului si saracia lui, criza de friguri care il cuprinde in timp ce incerca sa spuna o poezie ii produc o emotie vecina cu panica. Intoarcerea lor spre casa e aproape patetica fiindca, pentru o clipa, distanta dintre tata si fiu dispare prin gesturi schitate cu multa stangacie. Una din multele iluzii ale lui Moromete este credinta lui in posibilitatea comunicarii.

El banuie ca oamenii il inteleg sau ca cel putin nevasta si copiii il inteleg si nu-si poate reprima mirarea cand acestia il interpreteaza altfel decat se stie el.

Prabusirea gospodariei sale se va petrece si din aceasta cauza, pentru ca fiii ii ignora planurile neexplicate si se simt animati de alte ganduri, mai realiste, sau, in orice caz, in spiritul timpului lor. In momentul in care Paraschiv, Nila si Achim vor avea puterea sa se desprinda de sub influenta tatalui, politica de echilibru a micii proprietati, iluzia cea mare a lui Moromete, intra intr-o stare de criza.

Pentru Moromete, pamantul inseamna demnitate sociala si umana, bucuria de a fi liber, independent; mai inseamna sansa de a te gandii si la altceva decat la ziua de maine, posibilitatea de a privi viata nu neaparat ca spectacol, ci ca pe un lucru de al carui secret trebuie sa te patrunzi, sa te uiti la oameni, la soare, la tot ce exista. Eroul lui Marin Preda este un contemplativ si drama lui este drama contemplativitatii, adica, dupa explicatia scriitorului, "este drama omului care, fara a dispretui activitatea, isi da seama ca insul care e numai activ isi consuma viata si nu intelege nimic din ea, pentru ca devine robul actiunii" (Florin Mugur: Convorbiri cu Marin Preda). Lui Moromete ii place viata ca miracol de contemplat. Nu este totusi un inactiv. El actioneaza, dar in sensul iluziilor pe care si le-a facut despre viata; si cum credinta lui este ca modul traditional de existenta al taranimii este cel mai bun cu putinta, actioneaza in spiritul acestei conceptii, dar intr-o flagranta contradictie cu spiritul epocii, care-l va invinge. De aici, drama.

Marin Preda are meritul de a fi integrat o drama eterna istoriei si realitatilor sociale romanesti ("fara

istorie literatura se asfixiaza"). Analiza unei psihologii, a unei stari de autoiluzionare si a consecintelor ei se completeaza cu studiul aproape balzacian al mecanismului social si al comediei umane.

Drama lui Moromete se declanseaza intr-un timp istoric anumit, cand puterea banului il pune pe taran in situatia de a face din productia sa o marfa. In satul patriarhal, cu economie autarhica, navaleste cu violenta un alt tip de relatii, in cadrul carora trebuie sa produci unele bunuri, dar si sa vinzi, ca sa poti cumpara altele. Banul insemna un atac brutal la adresa iluziei lui Moromete ca el, cu pamantul si copiii lui, poate continua sa traiasca linistit. El vede ca taranul este atras intr-o cursa despre care nu stie incotro duce. Nelinistea unei asemenea perspective e incerte il determina pe erou sa ramana pe pozitia lui pana la sfarsit.

Fiii cei mari inteleg altfel problema si, pe fondul mai vechi al urii lor impotriva mamei si surorilor vitrege, pun la cale separarea de bunuri si fuga la oras. Pentru a preveni razmerita, Moromete ii permite lui Achim sa plece la Bucuresti cu oile ca sa aduca in toamna sase mii de lei, le duce eu vorba pe Catrina si pe fete, ii lasa si lui Niculae speranta ca-l va trimite la scoala. Atitudinea lui concilianta nu da rezultate. Fiii isi dispretuiesc tatal pentru nepriceperea lui in afaceri si Moromete trece la masuri extreme. Ii bate cu parul pe Paraschiv si pe Nila intr-o secventa de mare dramatism, care-i exprima disperarea de a nu fi putut sa-i oblige sa ramana ceea ce ar trebui ei sa fie, dupa parerea lui, adica tarani adevarati.

Paraschiv si Nila reusesc pana la urma sa fuga, luand si caii din grajd, iar Moromete e obligat sa vanda o parte din pamant, deci sa faca exact ceea ce a luptat sa nu faca. "Cu banii luati Moromete isi cumpara doi cai, plati foncierea, rata anuala la banca, datoria lui Aristide si taxele de internat ale lui Niculae, ramanand ca necunoscuta solutia acestor probleme pentru viitor: din nou rata la banca, din nou foncierea, din nou Niculae."

Dar cu toata aparenta sa nepasare, Moromete nu mai fu vazut stand ceasuri intregi pe prispa sau la drum pe stanoaga. Nici nu mai fu auzit raspunzand cu multe cuvinte la salut. Nu mai fu auzit povestind. Din Moromete cunoscut de ceilalti ramase doar capul lui de huma arsa, facut odata de Din Vasilescu si care acum privea insingurat de pe polita fierariei lui locan la adunarile care inca mai aveau loc in poiana.

Lipsite de omul lor, aceste adunari aveau sa-si piarda si ele curand orice interes. Iar trei ani mai tarziu, cand izbucnea cel de-al doilea razboi mondial, sa se vada ca nu era numai atat. "Timpul nu mai avea rabdare".

Volumul intai se termina prin schimbarea unghiului de referinta asupra timpului, care, departe de a fi rabdator si tolerant, si-a dus la bun sfarsit inexorabila-i eroziune. Moromete ia cunostinta cu acest timp in urma unei tragice experiente care ii modifica psihologia. Mutenia in care aluneca e o stare de criza si, in mod simbolic, o disparitie. Sfirsitul lui Ilie Moromete este sfarsitul unei mentalitati de origine arhaica. El conserva o lume si imagineaza una in care sa poata trai. Detronat cu brutalitate

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

de timpul care devine nerabdator, el este un "rege fara tara". Criza il instraineaza de fosta lui ipostaza, pe care o priveste cu ochi strain. Eroul isi intelege finalmente drama, ceea ce face din el un personaj superior...